

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Волинський національний університет імені Лесі Українки

**Географічний факультет
Кафедра Економічної та соціальної географії**

**СИЛАБУС
Нормативної навчальної дисципліни**

РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

Підготовки бакалавра
Спеціальності 014.07 Середня освіта. Географія
Освітньо-професійної програми Середня освіта. Географія. Економіка

*Силабус навчальної дисципліни складено для денної та
заочної форм навчання один*

Луцьк – 2021

Силабус навчальної дисципліни РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта. Географія, за освітньо-професійною програмою «Середня освіта. Географія. Економіка»

Розробник: Матвійчук Л.Ю. доктор економ. наук, професор

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні затверджено на засіданні кафедри Економічної та соціальної географії

протокол № 8 від 22.03. 2021 р.

Завідувач кафедри

Матвійчук Л.Ю.

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань <u>01 Освіта / Педагогіка</u> Спеціальність <u>014 Середня освіта</u> Освітньо-професійна програма <u>Середня освіта (Географія, Економіка)</u> Освітній ступінь: <u>бакалавр</u>	Нормативна
Кількість годин/кредитів 180 год./ 6 кредити		Рік навчання – 1
ІНДЗ: €		Семестр – 1, 2
		Лекції – 36 год.
	Практичні (семінари) – 34 год.	
		Лабораторні – 0 год.
		Самостійна робота – 100 год.
		Консультації – 10 год.
		Залік (1 семестр), іспит (2 семестр)

Таблиця 1-а

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Галузь знань <u>01 Освіта / Педагогіка</u> Спеціальність <u>014 Середня освіта</u> Освітньо-професійна програма <u>Середня освіта (Географія, Економіка)</u> Освітній ступінь: <u>бакалавр</u>	Нормативна
Кількість годин/кредитів 180 год./ 6 кредити		Рік навчання – 1
ІНДЗ: €		Семестр – 1, 2
		Лекції – 10 год.
	Практичні (семінари) – 8 год.	
		Лабораторні – 0 год.
		Самостійна робота – 72 год.
		Консультації – 10 год.
		Залік (1 семестр)

II. Інформація про викладача

Матвійчук Людмила Юріївна,
 доктор економічних наук,
 професор,

завідувач кафедри економічної та соціальної географії

Контактна інформація викладача:

Телефон 0958357179

Електронна пошта: Matviichuk.Liudmyla@eenu.edu.ua

Адреса викладання курсу: вул. Потапова, 9, корпус С СНУ імені Лесі Українки

Дні занять (<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>)

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Навчальна дисципліна «Регіональні проблеми стійкого розвитку» належить до нормативних навчальних дисциплін. Основною метою навчальної дисципліни є: формування знань щодо теоретичних аспектів сталого розвитку та полягає у вивченні сутності, причин та передумов сталого розвитку суспільства як важливого інструменту соціальної мобілізації в світі.

Дисципліна «Регіональні проблеми стійкого розвитку» належить до переліку

нормативних навчальних дисциплін. Ознайомлює здобувачів другого рівня вищої освіти із соціально, економічно і екологічно збалансованим розвитком територій та об'єктів. Навчальна дисципліна «Регіональні проблеми стійкого розвитку» формує у здобувачі другого рівня вищої освіти компетенції, що дають можливість створювати економічний потенціал, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інтелектуальних), технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктури, поліпшення умов проживання, відпочинку та оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття та культурної спадщини. В результаті вивчення даної дисципліни здобувачі другого рівня вищої освіти набувають здатності встановлювати формувати та впроваджувати стратегії та програми ефективного розвитку територій на засадах сталості.

2. Пререквізити і постреквізити дисципліни.

Пререквізити:

– методи географічних досліджень (здатність застосовувати методи теоретичного й практичного рівня пізнання для формування власної цілісної світоглядної картини світу, систематизації й узагальнення знань про сталий розвиток геосистем);

– теорія і методологія географічної науки (здатність розуміти суть і використовувати зміст найважливіших теорій та концепцій географічної науки, зокрема теорії сталого розвитку, здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні глобальних проблем людства);

– інформаційні технології (здатність застосовувати розрахункові можливості сучасних персональних комп'ютерів та пакетів прикладних програм для визначення рівня сталого розвитку геосистем);

- географічне моделювання і прогнозування (фахові компетентності: оволодіння принципами побудови моделей структури та динаміки геосистем, їх типами та класами, здатність до розробки конкретних модельних рішень, вироблення вміння застосовувати розроблені моделі для оцінки, аналізу та прогнозу сталого їх розвитку);

- геологія (здатність застосовувати знання про літосферу, її склад, структуру, властивості, історію розвитку, геологічні процеси для розуміння суті геологічних процесів та пошук ефективних шляхів збереження літосфери на принципах сталості);

- гідрологія (здатність застосовувати знання про гідросферу, її склад, структуру, властивості, значення гідросфери для планети та життя для розуміння суті гідрологічних процесів та пошук ефективних шляхів збереження гідросфери на принципах сталості);

– метеорологія (здатність застосовувати знання про атмосферу, її склад, структуру, властивості, значення атмосфери для планети та життя, клімат та його зміни для розуміння суті метеорологічних процесів та пошук ефективних шляхів збереження атмосфери на принципах сталості);

– екологія (здатність застосовувати знання про середовище життя організмів, екологічні фактори, екологічні ніші, вплив господарської діяльності людини на стан та глобальні проблеми навколишнього природного середовища для розуміння суті екологічних процесів; здатність встановлювати причинно-наслідкові та функціональні залежності між показниками, ситуаціями, результатами, які виникають у природокористуванні; здатність пошуку ефективних шляхів сталого розвитку довкілля).

Постреквізити: сталий розвиток, глобальні проблеми людства, кількісні методи в географії, просторовий аналіз, концепції сучасного природознавства, управління природоохоронною діяльністю.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни – формування у студентів системи знань і професійних

компетенцій у сфері реалізації стратегій сталого розвитку, з врахуванням результатів та наслідків технологічної революції, у всіх сферах діяльності людини та країни, а також нового підходу до оцінки та розробки стратегій соціально-економіко-екологічного розвитку геосистем на сучасному етапі.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- розглянути взаємозв'язок між економічним зростанням і сталим розвитком;
- описати основні глобальні проблеми та висвітлити актуальність та пріоритети сталого розвитку геосистем;
- дати визначення поняття людського розвитку як головного чинника і показника суспільного прогресу та його місце у соціальній підсистемі сталого розвитку;
- проаналізувати соціо-економіко-екологічну систему як сукупність соціальної, економічної, екологічної підсистем, гармонійно об'єднаних у ціле, що породжує нову якість – сталий розвиток;
- розглянути концепцію сталого розвитку України.

4. Результати навчання (компетентності).

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в ключі сталого розвитку.

Загальні компетентності:

- здатність аналітичного мислення стосовно методологічних основ досягнення сталого розвитку геосистем, основних закономірностей та парадигми сталого розвитку;
- прагнення осмислити основні глобальні проблеми довкілля;
- здатність визначати та критично оцінювати ключові тренди соціально-економічного сталого розвитку та застосовувати їх для формування нових моделей економічних систем та процесів
- здатність учитися, здобувати нові знання, уміння, у тому числі в напрямку сталого розвитку територій;
- здатність використовувати у професійній діяльності знання з галузей природничих, соціально-гуманітарних та економічних наук;
- здатність вирішувати проблеми у професійній діяльності на основі абстрактного мислення, аналізу, синтезу та прогнозу;
- здатність до пошуку, обробки і аналізу інформації з різних джерел, що необхідна для формування стратегій сталого розвитку;
- здатність використовувати на практиці вміння та навички в організації дослідних і проектних робіт та управлінні колективом;
- здатність до організації ефективних комунікацій в процесі управління на засадах сталості.

Фахові компетентності:

- здатність розуміння концепції сталого розвитку, ризиків (вода, клімат, енергетика, біорізноманіття, відходи, продовольство та інше) та викликів, що стоять перед людством на сучасному етапі розвитку;
- здатність використовувати основні компоненти та індикатори та параметри сталого розвитку;
- здатність впроваджувати особливості, досягнення та наслідки технологічної революції, а також ключові компетенції (рішення Ради Європи);
- здатність враховувати ризики та виклики, які обумовлені реалізацією стратегії сталого розвитку та технологічною революцією, в своїй практичній та творчій діяльності;
- здатність користуватися набутими знаннями при розробці планів сталого розвитку на своїх місцях праці;
- здатність усвідомлено вирішувати глобальні проблеми територій в напрямку сталого розвитку.

5. Структура навчальної дисципліни.

Денна форма навчання

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Лаб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Теоретико-концептуальні засади сталого розвитку					
Тема 1. Сталий розвиток як парадигма суспільного зростання	12	4	2		6
Тема 2. Роль міжнародної спільноти у формуванні та реалізації засад сталого розвитку	12	2	2		8
Тема 3. Індикатори та критерії сталого розвитку	10	2	2		6
Тема 4. Науковий та освітній виміри сталого розвитку	10	2	2		6
Разом за змістовим модулем 1	44	10	8		26
Змістовий модуль 2. Прикладні засади сталого розвитку					
Тема 5. Україна в контексті переходу на засади сталого розвитку	8	2			6
Тема 6. Економічне зростання і сталий розвиток	10	2	2		6
Тема 7. Екологічні проблеми у контексті сталого розвитку.	10	2	2		6
Тема 8. Соціальна мобілізація для сталого місцевого розвитку	10	2	2		6
Тема 9. Стратегічне планування сталого місцевого розвитку	8	2	2		4
Разом за змістовим модулем 2	46	10	8		28
Усього годин	90	20	16		54

Заочна форма навчання

Таблиця 2-а

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Лаб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Теоретико-концептуальні засади сталого розвитку					
Тема 1. Сталий розвиток як парадигма суспільного зростання	12	2			10
Тема 2. Роль міжнародної спільноти у формуванні та реалізації засад сталого розвитку	12		2		10
Тема 3. Індикатори та критерії сталого розвитку	12	2			10
Тема 4. Науковий та освітній виміри сталого розвитку	10		2		8
Разом за змістовим модулем 1	46	4	4		38
Змістовий модуль 2. Прикладні засади сталого розвитку					
Тема 5. Україна в контексті переходу на засади сталого розвитку	8		2		6
Тема 6. Економічне зростання і сталий розвиток	10	2			8
Тема 7. Екологічні проблеми у контексті сталого розвитку.	10	2			8
Тема 8. Соціальна мобілізація для сталого місцевого розвитку	8	2			6
Тема 9. Стратегічне планування сталого місцевого розвитку	8		2		6
Разом за змістовим модулем 2	44	6	4		34
Усього годин	90	10	8		72

Змістовний модуль 1. Теоретико-концептуальні засади сталого розвитку

Тема 1. Сталий розвиток як парадигма суспільного зростання. Місце та значення сталого розвитку в сучасному світі. Суть і складові сталого розвитку. Концепції сталого розвитку. Питання глобалізації і основні проблеми сталого розвитку.

Тема 2. Роль міжнародної спільноти у формуванні та реалізації засад сталого розвитку. Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992р). Саміт тисячоліття (2000 р). Світовий саміт зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі (2002р). Саміт ООН з питань Цілей розвитку тисячоліття (2010 р). Саміт ООН з прийняття Цілей сталого розвитку (2015 р).

Тема 3. Індикатори та критерії сталого розвитку. Вимірники сталого розвитку. Індикатори сталого розвитку суспільства. Критерії сталого розвитку.

Тема 4. Науковий та освітній виміри сталого розвитку. Світові концепти сталого розвитку. Наукові основи сталого розвитку. Небезпека відставання науки від потреб переходу суспільства на засади сталого розвитку. Сталий розвиток в наукових дослідженнях. Освіта і сталий розвиток.

Змістовний модуль 2. Прикладні засади сталого розвитку

Тема 5. Україна в контексті переходу на засади сталого розвитку. Сталий розвиток України. Цілі розвитку тисячоліття та Україна. Національні особливості переходу України на шлях сталого розвитку. Індикатори сталого розвитку в Україні.

Тема 6. Економічне зростання і сталий розвиток. Економічний розвиток України. Систематизація економічних проблем в регіонах країни. Економічні інструменти сталого розвитку регіонів. Регіональні програми подолання та попередження економічних проблем.

Тема 7. Екологічні проблеми у контексті сталого розвитку. Актуальність екологічно збалансованого розвитку у сучасній Україні. Екологічна складова сталого розвитку суспільства. Шляхи вирішення екологічних проблем в регіонах.

Тема 8. Соціальна мобілізація для сталого місцевого розвитку. Походження ідей соціальної мобілізації. Мобілізація громад цільового характеру. Використання методу соціальної мобілізації у проектах

Тема 9. Стратегічне планування сталого місцевого розвитку. Методологія ЄС з розробки регіональних стратегій сталого розвитку та її практичне застосування в Україні. Процедура, способи та алгоритм розробки стратегії розвитку з врахуванням концепції сталого розвитку. Інтеграція сталого розвитку сфер економіки в стратегіях місцевого та регіонального розвитку. Пріоритезація цілей, завдань та проектів місцевих стратегій

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота студентів включає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих тем, питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, підготовку до семінарів, яка передбачає, зокрема, конспектування наукової і навчальної літератури, підготовку доповідей та рефератів, круглих столів, презентацій.

Кожна з визначених тем містить питання для додаткового, самостійного опрацювання. Питання самостійної роботи оголошуються викладачем як на лекціях, так і під час проведення практичних занять. Загалом, основне коло самостійної роботи студента буде стосуватись наступних питань.

Ефективність самостійної роботи студента викладач виявляє на практичних (семінарських) заняттях, під час тематичного опитування, перевірки конспектів, рефератів тощо та відбиває в загальній оцінці за тему і змістовий модуль.

Структура самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (для денної / заочної форми навчання)
1	2	3
1	Сталий розвиток як парадигма суспільного зростання. 1. Еволюція дефініції «сталий розвиток». 2. Передумови сталого розвитку. 3. Фундаментальні та прикладні засади основи сталого розвитку.	2/4
2	Роль міжнародної спільноти у формуванні та реалізації засад сталого розвитку. 1. Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992р.) 2. Саміт тисячоліття (2000 р.) 3. Світовий саміт зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі (2002р.) 4. Саміт ООН з питань Цілей розвитку тисячоліття (2010 р.). 5. Саміт ООН з прийняття Цілей сталого розвитку (2015 р.)	4/2
3	Індикатори та критерії сталого розвитку. 1. Вимірники сталого розвитку. 2. Індикатори сталого розвитку суспільства. 3. Критерії сталого розвитку.	2/4
4	Науковий та освітній виміри сталого розвитку. 1. Світові концепти сталого розвитку. 2. Наукові основи сталого розвитку. 3. Небезпека відставання науки від потреб переходу суспільства на засади сталого розвитку. 4. Сталий розвиток в наукових дослідженнях. 5. Освіта і сталий розвиток.	4/6
5	Глобальні проблеми біосфери. 1. Роль сталого розвитку у вирішенні глобальних проблем біосфери. 2. Основні шляхи і засоби інформування населення щодо сталого розвитку.	2/4
6	Економічне зростання і сталий розвиток. 1. Економічний розвиток та економічне зростання. 2. Фактори економічного зростання і сталий розвиток. 3. Теорії сталого розвитку. 4. Індикатори сталого економічного розвитку.	4/2
7	Екологічні проблеми у контексті сталого розвитку. 1. Актуальність екологічно збалансованого розвитку. 2. Основні екологічні проблеми України. 3. Екологічні проблеми у стратегії національної безпеки. 4. Пріоритети екологічно збалансованого розвитку.	2/4
8	Людський розвиток як головний чинник і показник суспільного прогресу. 1. Поняття людського розвитку, методи його вимірювання. 2. Рівень життя і людський розвиток. 3. Здоров'я, тривалість життя і людський розвиток 4. Гендерна нерівність і людський розвиток.	4/4
9	Взаємодія національних, групових, приватних інтересів і сталий розвиток. 1. Розбіжності інтересів у глобалізованому просторі. 2. Конфлікти між окремими групами інтересів у сучасному світі. 3. Перспективи подолання конфлікту інтересів. 4. Роль громадянського суспільства.	4/6
10	Україна у процесі переходу на засади сталого розвитку. 1. Економічний розвиток України. 2. Цілі розвитку тисячоліття та Україна. 3. Національні особливості переходу України на шлях сталого розвитку. 4. Індикатори сталого розвитку в Україні.	4/2

1	2	3
11	Актуальність екологічно збалансованого розвитку у сучасній Україні. 1. Екологічна складова сталого розвитку суспільства. 2. Шляхи вирішення екологічних проблем в регіонах.	2/4
12	Соціальна мобілізація для сталого місцевого розвитку. 1. Походження ідей соціальної мобілізації. 2. Мобілізація громад цільового характеру. 3. Використання методу соціальної мобілізації у проектах.	4/4
13	Людський сталий розвиток в Україні. 1. Програми розвитку ООН в Україні. 2. Механізми залучення громадян до місцевого самоврядування. 3. Гендерна рівність як мета соціальної політики країни.	2/4
14	Глобальні проблеми сталого розвитку в регіонах України. 1. Систематизація глобальних проблем в регіонах країни. 2. Інструменти сталого розвитку регіонів. 3. Регіональні програми подолання та попередження проблеми.	4/4
15	Стратегічне планування сталого розвитку. 1. Сутність та принципи стратегічного планування. 2. Методологія стратегічного планування.	4/4
16	Програмно-цільовий підхід до розвитку різних соціально-економічних систем. 1. Поняття програмно-цільового підходу розвитку туризму та його переваги. 2. Особливості формування програм розвитку туризму на різних рівнях.	2/6
17	Розробка регіональних стратегій сталого розвитку. 1. Методологія ЄС з розробки регіональних стратегій сталого розвитку та її практичне застосування в Україні. 2. Процедура, способи та алгоритм розробки стратегії розвитку з врахуванням концепції сталого розвитку.	2/4
18	Впровадження регіональних та місцевих стратегій сталого розвитку 1. Інтеграція сталого розвитку сфер економіки в стратегіях місцевого та регіонального розвитку. 2. Пріоритезація цілей, завдань та проектів місцевих стратегій.	2/4
	Разом	54/72

Загальні вимоги до виконання індивідуального науково-дослідного завдання:

- індивідуальне завдання повинно мати практичне спрямування та носити творчий, дослідницький характер;
- тип індивідуального завдання – розрахунково-графічний;
- виконується ІНДЗ з додержанням усіх технічних вимог до письмових робіт. Текст має бути надрукований на принтері через 1,5 міжрядкових інтервали на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Шрифт Times New Roman, 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве – 25 мм, нижнє, верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. За обсягом ІНДЗ має складати 15-20 сторінок. ІНДЗ починається з титульного аркуша, за ним розміщуються послідовно зміст ІНДЗ, основний текст (схеми, таблиці, графіки, карти, завдання з підзаголовками відповідно до змісту роботи), список використаних джерел (не менше 15), посилання на джерело інформації – обов'язкове.

Таблиця 4

Оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання

Рівень виконання ІНДЗ	К-ть балів
ІНДЗ виконано відмінно: повно висвітлена тема із сформульованими власними висновками	10
Недостатньо висвітлена тема із нечітко сформульованими власними висновками	5-9
Задовільне виконання ІНДЗ – неповно висвітлено тему без власних висновків студента	3-4
Тема висвітлена без чіткого розуміння суті дослідження	1-2

7. Організація навчання.

У навчальному процесі застосовуються лекції з використанням мультимедіапроектора та інших ТЗН, практичні заняття, самостійна та індивідуальна роботи.

Серед методик та форм навчання даного курсу слід визначити такі *методи викладання*: методика проблемного навчання та евристичне навчання; *форми навчання*: аналітичні і проблемні лекції та дискусії, головна мета яких полягає розвитку у студентів логічного та самостійного осмислення додаткового матеріалу, який стосується проведення наукових досліджень в напрямку вирішення глобальних проблем територій; *методи навчання*: кейс-метод, презентації, міні-проекти, які готують студенти самостійно та презентують для присутніх.

Практичні заняття плануються для кожної теми дисципліни і включають такі напрями роботи: підготовку до практичних занять за вказаним планом; виконання контрольних завдань; виконання завдань дослідницького характеру; критичний огляд наукових публікацій за обраною проблематикою; тренінги; рольові та ділові ігри; презентація результатів дослідження на задану тематику, у т. ч. виступ на конференціях.

Мета проведення лекцій полягає у формуванні у студентів знань про глобальні проблеми людства та пошук шляхів їх вирішення.

Завдання самостійної роботи студентів вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані (розкривають тему завдання); не мають логічних і розрахункових помилок.

Консультації викладачем щодо виконання завдань самостійної роботи студентів проводяться згідно затвердженого графіку консультацій.

Форми контролю: поточне оцінювання (ПО, виконання та здача практичних робіт), індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ), модульний контроль (МКР, модульна контрольна робота), підсумковий контроль у формі заліку.

Таблиця 5

Система поточного оцінювання компетенцій

Фахові компетенції	Методи та форми навчання		Оцінка сформованості компетентностей	
			Форма контролю	Бал
Змістовий модуль 1. Теоретико-концептуальні засади сталого розвитку				
Тема 1. Сталий розвиток як парадигма суспільного зростання				
Здатність визначити зміст поняття «сталий розвиток» та концепції сталого розвитку. Здатність до використання основних принципів та складових сталого розвитку, а також вирішення основних питань глобалізації і основні проблеми сталого розвитку України.	Лекція	Вступна лекція	Робота на лекції	3
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	1,5
Тема 2. Роль міжнародної спільноти у формуванні та реалізації засад сталого розвитку				
Здатність застосовувати основні нормативні документи, які визначили глобальні і міждержавні цілі сталого розвитку, генеральні напрями діяльності розвинутих країн, що розвиваються в цій сфері на рівні різних територіальних утворень.	Лекція	Лекція-диспут	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	1,5
Тема 3. Індикатори та критерії сталого розвитку				
Здатність визначати індекси та індикатори сталого розвитку. Індекси соціального, економічного і екологічного вимірів. Проведення моніторингу сталого розвитку геосистем.	Лекція	Лекція-диспут	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	1

Тема 4. Науковий та освітній виміри сталого розвитку				
Здатність застосовувати програмно-цільовий підходу розвитку. Розуміти яким чином формуються програми розвитку різних сфер економіки на різних рівнях (національний, регіональний, місцевий)	Лекція	Лекція-презентація	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	1
Кількість балів за модуль 1	Лекції			3
	Практичні заняття			12
	Самостійна робота			5
Максимальна кількість балів за модуль 1				20
Змістовий модуль 2. Прикладні засади сталого розвитку				
Тема 5. Україна в контексті переходу на засади сталого розвитку				
Здатність розуміти досягнення сталого розвитку суспільства та імплементувати їх в регіонах України.. Ознайомлення з програмами розвитку підприємств з точки зору стійкості: зелена хімія, зелена інженерія, стандарти ISO, чисте виробництво.	Лекція	Лекція-презентація	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	1
Тема 6. Економічне зростання і сталий розвиток				
Здатність застосовувати основні правила і закони керування матеріальними ресурсами. Огляд робіт по межах зростання	Лекція	Лекція-диспут	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	1
Тема 7. Екологічні проблеми у контексті сталого розвитку				
Здатність визначати цілі та принципи «зеленої» економіки. Ознайомитись з сучасними уявленнями про альтернативні моделі соціально-економічного розвитку, а також може бути використане під час опрацювання пропозицій щодо «зеленого» курсу України	Лекція	Лекція-диспут	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	1
Тема 8. Соціальна мобілізація для сталого місцевого розвитку				
Здатність систематизувати показники сталого соціального розвитку. Вміти виявляти проблеми розвитку та визначати способи їх вирішення. Визначати соціальний розвиток як головний чинник і показник забезпечення сталого розвитку. Досліджувати розвиток соціальної сфери: сучасний стан, проблеми, перспективи.	Лекція	Тематична лекція	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	1
Тема 9. Стратегічне планування сталого місцевого розвитку				
Здатність з'ясувати суть та визначити принципи стратегічного планування. Знати методологію стратегічного планування. Ознайомитись із процедурою, способами та алгоритм розробки регіональних та місцевих стратегій розвитку з врахуванням концепції сталого розвитку.	Лекція	Лекція-диспут	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	1
Кількість балів за модуль 2	Лекція			
	Практичне заняття			15
	Самостійна робота			5
Максимальна кількість балів за модуль 2				20
Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми на засадах сталого розвитку				
Загальна максимальна кількість балів				40

Модульний контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи (МКР). Вони передбачають: три відкриті питання (30 балів – 10 бал за повну відповідь за кожне питання), два кейси (30 балів – 15 балів за правильно вирішений та розписаний кейс з коментарем та висновком).

Загальні вимоги до виконання ІНДЗ:

- індивідуальне завдання повинно мати практичне спрямування та носити творчий, дослідницький характер;
- тип індивідуального завдання – розрахунково-графічний;
- виконується ІНДЗ з додержанням усіх технічних вимог до письмових робіт. Текст має бути надрукований на принтері через 1,5 міжрядкових інтервали на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Шрифт Times New Roman, 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве – 25 мм, нижнє, верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. За обсягом ІНДЗ має складати 15-20 сторінок. ІНДЗ починається з титульного аркуша, за ним розміщуються послідовно зміст ІНДЗ, основний текст (схеми, таблиці, графіки, карти, завдання з підзаголовками відповідно до змісту роботи), список використаних джерел (не менше 15), посилання на джерело інформації – обов'язкове;
- оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання:

Рівень виконання ІНДЗ	К-ть балів
ІНДЗ виконано відмінно: повно висвітлена тема, сформульовані власні висновки	10
Недостатньо висвітлена тема із нечітко сформульованими власними висновками	5-9
Задовільне виконання ІНДЗ – неповно висвітлено тему без власних висновків студента	3-4
Тема висвітлена без чіткого розуміння сіті дослідження	1-2

IV. Політика оцінювання

Відвідування занять є обов'язковим. Здобувачі другого рівня вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Здобувач повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь у навчальному процесі.

Академічна доброчесність. Вимоги до академічної доброчесності визначаються «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників СНУ ім. Лесі Українки», що розміщується на сайті університету за посиланням: <https://ra.eenu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Polozhennya-Antyplagiat.pdf>.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. У разі відсутності студента на семінарських заняттях з об'єктивних причин, він має право виконати завдання, передбачені планом семінарських занять, і одержати відповідні оцінки. Відпрацювання пропущених занять має відбуватися до останнього семінарського (практичного) заняття під час індивідуально-консультативної роботи викладача.

Політика виставлення балів. Загальна сума балів набраних за семестр може досягати максимального 100 балів. З них 40 балів поточний контроль. В т.ч. – 30 балів за зарахування практичних робіт і 10 балів – ІНДЗ. Максимальна оцінка за модульну контрольну роботу – 60 балів. Обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час занять; недопустимість пропусків та запізньєнь на заняття; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання.

Розподіл балів та критерії оцінювання.

Загальна оцінка за курс складається як алгебраїчна сума оцінок за кожен модуль: поточне тестування (аудиторні заняття); контрольні роботи наприкінці кожного змістового модуля; самостійна та індивідуальна роботи впродовж семестру.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою ECTS. На оцінку завдань модуля I відводиться 30 балів, модуля II – 70 балів.

Наприкінці вивчення курсу, формою підсумкового контролю є залік, який оцінюється від 0 до 60 балів. Здобувач, який впродовж семестру набрав більше 75 балів має право не складати залік. При цьому йому зараховуються бали, які набрані впродовж семестру.

Таблиця 6

Розподіл балів за формами контролю

Поточний контроль (макс = 30 балів)					Модульний контроль (макс = 60 балів)			Загальна кількість балів
Модуль 1			Модуль 2					
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
Тема 1,2	Тема 3,4	Тема 5,6	Тема 7,8	Тема 9	10	30	30	100
6	6	6	6	6				

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на контрольних роботах

Оцінювання кожної з письмових модульних контрольних робіт (МКР1 і МКР2) здійснюється за 30-ти бальною шкалою:

30–26 балів – здобувачі другого рівня вищої освіти глибоко та всебічно аналізують основні та додаткові питання, дає вичерпні відповіді на них, робить глибокі висновки;

25–21 балів – здобувачі другого рівня вищої освіти дає вичерпні відповіді на основні питання, робить висновки;

20–16 балів – здобувачі другого рівня вищої освіти дає, загалом, правильні відповіді, але допускає помилки та неточності під час викладення матеріалу;

15-11 балів – здобувачі другого рівня вищої освіти не розкриває суті завдання, не здатен зробити правильні висновки.

10–0 балів – здобувачі другого рівня вищої освіти демонструє низькі знання теоретичного матеріалу, допустивши помилки у відповіді на питання або не може відповісти на питання.

V. Підсумковий контроль

Форма контролю – залік. В білеті 3 питання, кожне з яких оцінюється у 20 балів. За результатами підсумкового контролю від загальної суми балів, набраної здобувачем протягом семестру, віднімаються результати модульної контрольної роботи і додаються бали, набрані на заліку.

Питання і завдання для контролю

1. Зміст дефініції «сталий розвиток».
2. Основні чинники, що стимулювали появу ідей сталого розвитку.
3. Зміст дефініції «глобалізація» її вплив на сучасний світовий розвиток.
4. Глобальні проблеми – загроза для сталого розвитку людської цивілізації.
5. Передумови реалізації ідей сталого розвитку на рівнях управління.
6. Система та її зміни (розвиток, самоорганізація).
7. Стани та характеристика систем.
8. Формування закономірностей взаємодії людини і природи.
9. Механізм стійкості систем.
10. Витривалість та вразливість системи, як характеристики стійкості.
11. Толерантність та еластичність системи, як характеристики стійкості.
12. Роль знань та кваліфікації трудових ресурсів у переході на засади сталого розвитку.
13. Роль науково-технологічного фактору у забезпеченні сталого розвитку.
14. Порівняння систем індикаторів сталого розвитку 1996 р. та 2007 р.
15. Порівняння систем показників сталого розвитку, що пропонуються ООН та ЄС.
16. Екологічна складова сталого розвитку суспільства.
17. Актуальність екологічно збалансованого розвитку у сучасній Україні.
18. Основні екологічні проблеми сучасного світу
19. Небезпека глобального потепління та шляхи її зменшення.
20. Забезпечення якісною питною водою як глобальна проблема.

21. Причини і наслідки небезпечного забруднення атмосфери.
22. Стан лісів та лісового господарства в Україні та у світі.
23. Родючість ґрунтів як глобальна проблема.
24. Проблема спустелювання у сучасному світі та шляхи її розв'язання.
25. Вплив навколишнього середовища на якість життя та здоров'я людей
26. Тенденції народжуваності і смертності у сучасному світі.
27. Бідність у сучасному світі та шляхи її викорінення.
28. Шляхи подолання соціальної нерівності у глобалізованому світі.
29. Освіта як складова людського розвитку.
30. Гендерна рівність як мета соціальної політики.
31. Небезпека відставання науки від потреб переходу суспільства на засади сталого розвитку.
32. Роль працівників науки у реалізації сталого розвитку.
33. Чинники вироблення наукових знань на засадах сталого розвитку.
34. Завдання науки в ключі формування концепції сталого розвитку України.
35. Актуальність розширення наукового знання про систему Земля.
36. Значення для сталого розвитку довгострокових наукових оцінок і прогнозів.
37. Проблеми створення наукового потенціалу для забезпечення сталого розвитку.
38. Основні напрями переорієнтації освіти на сталий розвиток.
39. Основні шляхи і засоби ефективного інформування населення з питань сталого розвитку.
40. Значення поінформованості населення з питань сталого розвитку.
41. Сучасні інформаційні технології та їхня роль в реалізації ідей сталого розвитку.
42. Відповідність моделі економіки України принципам сталому розвитку.
43. Виконання Цілей розвитку тисячоліття в світі та Україні.
44. Особливості переходу України на шлях сталого розвитку у порівнянні з розвиненими країнами.
45. Обґрунтування першочергових завдань на шляху переходу України до сталого розвитку
46. Причини зростання ролі громад у сталому розвитку суспільства.
47. Механізм впровадження інструменту соціальної мобілізації.
48. Проблеми залучення громадян до управління місцевим розвитком в Україні.
49. Проблеми та недоліки діяльності громад в Україні.
50. Соціальна мобілізація як інструмент місцевого сталого розвитку.
51. Підхід до сталого місцевого розвитку, що ґрунтується на участі громад.
52. Досвід проектів та програм ООН щодо сталого розвитку в Україні.
53. Місцеві громади як елемент громадянського суспільства, що формується.
54. Залучення громадськості до стратегічного планування місцевого розвитку.
55. Розробка індикаторів сталого розвитку на місцевому рівні.
56. Роль місцевого самоврядування у досягненні сталості місцевого розвитку.
57. Формулювання основних завдань у стратегії сталого місцевого розвитку.
58. Розробка місцевого плану дій з охорони довкілля.
59. Фактори, що обумовлюють успішне застосування інструменту соціальної мобілізації в Україні.
60. Методика стратегічного планування сталого розвитку на місцевому рівні.
61. Стратегія сталого управління урбоєкосистемою.
62. Моделювання і прогнозування екологічного ризику при визначенні стратегії сталого розвитку.
63. Основні законодавчі акти України з питань сталого розвитку.
64. Економічний механізм раціонального природокористування.
65. Екологічний слід як стандартизований показник споживання людиною ресурсів.
66. Місцеві плани дій: роль громади в сталому розвитку.

67. Людський розвиток як головний чинник і показник суспільного прогресу.
 68. Роль ООН у визначенні засад сталого розвитку суспільства.
 69. Соціальна мобілізація.
 70. Інструменти сталого розвитку.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Рекомендована література:

1. Боголюбов В.М. Формування змісту освіти в інтересах сталого розвитку суспільства / Високоякісна, доступна, випереджальна освіта – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://blogs.lb.ua/kiev_2025/121320_visokoyakisna_dostupna_viperedzh.html.
2. Данилишин Б.М. Сталий розвиток України: реалії і проблеми. – Зб. наук. доповідей «Проблеми сталого розвитку України». – К.: БМТ, 2010. – С. 133-150.
3. Лукінов І.І. До стабілізації еколого-економічного і соціального розвитку. – Зб. наук. доповідей «Проблеми сталого розвитку України». – К.: БМТ, 2019. – с. 21-41.
4. Мамчур З., Джура Н., Думич О., Чуба М., Драч Ю., Подан І. Екологічні аспекти виконання цілей сталого розвитку в Україні // Сталий розвиток – стан та перспективи: Матеріали Міжнародного наукового симпозиуму SDEV'2018 (28 лютого–3 березня 2018 року, Львів-Славське, Україна). – Львів, 2018. – С. 55-58.
5. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. академіка НАН України, д.т.н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. – К.: Державна установа Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України, 2012. – 72 с – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ecos.kiev.ua/share/upload/Dopovid_nacionalna_paradygma_stalogo_rozvytku.pdf
6. Основи стійкого розвитку. Навч. посібник / За ред. Л.Г. Мельника, Суми: Університетська книга, 2016. – 654 с.
7. [Освіта в інтересах сталого розвитку в Україні](http://www.ecoosvita.org.ua/) <http://www.ecoosvita.org.ua/>
8. Підготовка вчителів до викладання питань сталого розвитку. Навчально-методичні матеріали для викладачів вищих педагогічних навчальних закладів та системи післядипломної педагогічної освіти: Посібник / О. Пометун та ін. – К. : Педагогічна думка, 2015. – 120 с.
9. Проблеми сталого розвитку України. Вид. третє (переробл. та доповнене). – К.:БМТ, 2015. – 423 с.
10. Руденко Л.Г., Горленко І.А., Олещенко В.И. Украина на пути к устойчивому развитию. – К.: Ин-т географии НАН Украины, 2018.
11. Сталий розвиток. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Сталий_розвиток/
12. Сталий розвиток України. Загальноукраїнський проект Режим доступу: <http://who-iswho.com.ua/book/ust.html>
13. Стратегія сталого розвитку. Опорний конспект лекцій / С.П. Сонько, М.А. Щетина. – Умань, 2018. – 132 с.
14. Стабільне місто. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Стабільне_місто/
15. Україна. Сталий розвиток. Вип. 1 / авт.- упор. : В. В. Болгов. – К. : Укр. видавничий консорціум, 2016. – 222 с.